

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

posudek vedoucího práce

Práci předložil(a) student(ka): Bc. Adéla Lachoutová
Název práce: Domov jako rukojmí města aneb rezidenční odcizení
v kontextu sociálně vyloučených lokalit.
Vedoucí práce: Mgr. Ladislav Toušek, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE *(uved'te, do jaké míry byl naplněn):*

Cílem práce je na základě terénního kvalitativního výzkumu uchopit dvě zkoumané sociálně vyloučené lokality prostřednictvím konceptu rezidenčního odcizení. Tento cíl byl naplněn, byť rozporuplně.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ *(náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):*

V teoretické části autorka projevuje velmi dobrou schopnost orientace v použité literatuře a zdařile jí parafrázuje. Zejména kapitola, které se věnuje konceptu odcizení je velmi přínosná a svou hloubkou a potenciálem jde za hranice samotného hlavního inspiračního textu od Maddena a Marcuse, a to díky využití poznatků z četby vlivného díla sociální filozofky Rahel Jaggi. Osobně bych ovšem uvítal odlišnou strukturaci textu, a to postup od centrálního konceptu rezidenčního odcizení k jeho následnému kontextualizaci a nikoli naopak. Jakkoli považuji teoretickou část za zdařilou a zvolené konceptuální ukotvení za originální, kladu si otázku, zda je správně zvolené, resp. správně aplikované. V tom vidím hlavní problém práce. Jde o to, že použitá teorie, potažmo hlavní analytický koncept vychází z pozic marxistické (a) kritické geografie, v jejímž pohledu se bydlení stává v kapitalistické společnosti tržní komoditou a nástrojem akumulace a reprodukce kapitálu v rámci jeho sekundárního oběhu. Jinými slovy, rezidenční odcizení nastává ve chvíli, kdy se bydlení stává nástrojem vykořisťování ze strany kapitalistické třídy, která se ho zmocňuje s cílem naplnění vlastních cílů. Autorka však zkoumá dlouhodobě existující lokality ve vlastnictví obce! Tuto základní skutečnost v teoretických východiscích, ba ani v empirické části důsledně nereфлекtuje, stejně tak jako logiku vývoje a proměny bydlení včetně rezidenční segregace v specifickém tuzemském kontextu (viz např. převzetí odlišného charakteru procesů deregulace a privatizace z anglosaského prostředí). V důsledku se interpretace empirických zjištění prizmatem tří zdrojů rezidenčního odcizení převzatých od Marcuse jeví jako neužitečná a vede k paradoxům vypovídajícím spíše o tom, že vybrané sociálně vyloučené lokality se vyznačují z hlediska zvolených indikátorů menší mírou rezidenčního odcizení než standardní nájemní bydlení. Například proto, že nájemníci si mohou přestavovat byty prakticky jak chtějí, včetně probourání stěn a spojení dvou bytů dohromady, obydíjí si okolí bytovek a jsou rezidenčně ukotveni v prostoru (nechtěně, neb

segregování) stabilněji než populace v běžném nájemním bydlení, včetně jejich kompenzačních strategií. Jinak řečeno, použité ukazatele či oblasti rezidenčního odcizení (vyjádření individuality obydlím, kontrola nad obydlím, hledisko ztráty bydlení) evidentně empiricky selhávají, jelikož se ve zkoumaném terénu projevují stejně jako v běžném standardním nájemním bydlení (např. smlouvy na dobu určitou), nebo dokonce daleko méně intenzivněji (zmiňované brikolérství, vyšší míra tolerance porušování podmínek nájemních smluv, generační ukotvenost v lokalitě apod.), aniž by to autorka ve snaze „napasovat“ koncept, formulovaný původně v oblasti hyperkomodifikovaného nájemního bydlení v anglosaském prostředí, reflektovala.

Otázkou je, do jaké míry je to důsledkem empirického „materiálu“, který autorka na základě vlastního výzkumu získala. O jeho dostatečné saturaci mám pochybnosti. Empirická zjištění jsou omezena převážně na otázku hodnocení materiální kvality bydlení a v cílech práce avizovaného emického porozumění žité zkušenosti, utváření sama sebe a vztahu k místu bydliště v kontextu rezidenčního odcizení se dotýkají jen letmo. Prezentovaná data se navíc vztahují k omezenému počtu domácností, jejichž účelovým (a neteoretickým, ba „antiteoretickým“) výběrem se autorka lidově řečeno sama sebe střílí do nohy, neboť jejich kazuistiky dále podkopávají použitý teoretický předpoklad o rezidenčním odcizení, což není opět reflektováno.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Jazykový projev odpovídá povaze textu a stylisticky je práce vyzrálá. Přílohy tvoří několik fotografií bez udání autorství, u kterých by čtenář uvítal pro lepší imaginaci i kartografické vymezení a zobrazení zkoumaných lokalit, byť chápu, že z důvodu složité anonymizace k němu autorka nepřistoupila. Otázkou je, zda v daném případě dává anonymizace zkoumaných lokalit smysl, neboť jejich anonymita končí zadáním jména autorky do internetového vyhledávače. V příloze postrádám seznam respondentů/tek se základními informacemi či jejich biografie, na základě čehož bych si mohl vytvořit představu o rozsahu realizovaného výzkumu, a hlavně se mohl lépe orientovat při čtení textu v tom, kdo je kdo.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Autorka si zvolila téma, které bylo již mnohokrát zpracováno a vlastní výzkumnou pozici měla usnadněnou tím, že se zkoumanou lokalitou ji spojoval výkon zaměstnání. Z tohoto důvodu bych očekával, že její silná stránka bude empirie. V tomto ohledu jsem ovšem zklamán a empirické ukotvení a jeho saturace je spíše standardní a za očekáváním. Originalita práce tak spočívá zejména v teoreticko-analytické konceptualizaci, která je ovšem provedena bez náležitého zhodnocení a v důsledku se stává jejím hlavním nedostatkem. Stručně řečeno, autorka přebírá a aplikuje analytický koncept formulovaný v kontextu odlišného prostředí (historického, politického, právního, ekonomického...) a typu bydlení bez kritické reflexe ve vztahu k tuzemskému kontextu a vlastnímu zkoumanému terénu, resp. empirickým zjištěním, čímž ho sama činí neužitečným. Slepě přebírá axiom, že sociálně vyloučená lokalita se musí, protože je přeci sociálně vyloučená a materiálně deprivovaná, vyznačovat rezidenčním odcizením, aniž by reflektovala, že popisuje bydlení

Katedra antropologie

---

ve vlastnictví obce, což podryvá v základech marxistické pojetí odcizení, z něho vychází Marcusova konceptualizace rezidenčního odcizení. (Zde se mohla například inspirovat teorií Nancy Fraser, jejíž recentní reformulace Marxova pojetí vykořisťování směrem k vykořisťování/vyvlastnění by jí poskytla dostatečnou oporu v tom, jak tento rozpor vyřešit.) Rovněž nereflkuje tuzemské příklady a výzkumy, které ukazují, že sociálně vyloučené lokality se mohou vyznačovat přesným opakem (například známá lokalita Bedřiška v Ostravě). Případně pracovala se zahraničními teoriemi a výzkumy, byť některé autory sama cituje (např. Wacquant), které poukazují na to, že rezidenční segregace může posilovat prostorovou identitu, jakkoli je zároveň nástrojem stigmatizace a diskriminace.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

(jedna až tři):

1. Mohla byste, prosím, jmenovat znaky, kterými se odlišují v míře rezidenčního odcizení Vámi zkoumané lokality ve vlastnictví obce od jiného nájemního bydlení?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Velmi dobře.

Datum: 22-08-2023

Podpis:

